

Република Србија
ФАКУЛТЕТ ПЕДАГОШКИХ НАУКА
УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ
Број: 01-32471
9.07.2018.
Јагодина

На основу члана 70. став 4. Статута, Факултет педагошких наука Универзитета у Крагујевцу обавештава јавност

I. Ставља се на увид јавности завршни рад на мастер академским студијама, под називом *Студија случаја ученика В.Р. кроз призму инклузивног образовања*, кандидата Биљане Милићевић и *Извештај комисије за оцену и одбрану наведеној завршној ради* број 01-3192/1 од 06.07.2018. године.

II. Извештај Комисије ставља се на увид јавности објављивањем на сајту Факултета. Завршни рад на мастер академским студијама и извештај комисије стављају се на увид јавности у библиотеци Факултета.

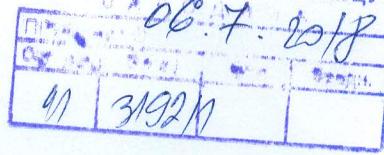
III. Рок објављивања: 8 дана.

IV. Примедбе и предлози на урађени завршни рад на мастер академским студијама и извештај комисије достављају се у предвиђеном року преко пословног секретара.

Достављено администратору и библиотеци, и истакнуто на огласној табли 09.07.2018. године.

Република Србија
ФАКУЛТЕТ ПЕДАГОШКИХ НАУКА
УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ
ФАКУЛТЕТ ПЕДАГОШКИХ НАУКА
УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ, ЈАГОДИНА

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ФАКУЛТЕТА ПЕДАГОШКИХ НАУКА
УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ, ЈАГОДИНА

Одлуком Наставно-научног већа Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, Јагодина, бр. 01-2713/1, донетој на седници одржаној 14.06.2018. године, образована је Комисија за оцену и одбрану завршног рада на мастер академским студијама, под називом *Студија случаја ученика В.Р. кроз призму инклузивног образовања*, кандидаткиње Биљане Милићевић, у саставу:

1. др Сунчица Маџура, редовни професор Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, Јагодина, ужа научна област *Специјално педагошке и психологичке науке (интарјоларни ниво)*, ментор
2. др Јелена Старчевић, доцент Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, Јагодина, ужа научна област *Специјално педагошке и психологичке науке (интарјоларни ниво)*, председник
3. др Весна Петровић, доцент Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, Јагодина, ужа научна област *Психологија*, члан
4. др Предраг Живковић, доцент Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, Јагодина, ужа научна област *Педагоџија*, члан.

На основу процене мастер рада Комисија подноси следећи

ИЗВЕШТАЈ

Мастер рад под називом *Студија случаја ученика В.Р. кроз призму инклузивног образовања* написан је у обиму од 53 стране.

Након садржаја рада (1 страна) следи текст мастер рада, који је систематизован у следећа поглавља:

1. Увод (2 стране)
2. Теоријски приступ предмету истраживања (5 страна)
3. Истраживање укључивања ученика В.Р. у редовну школу (29 страна)
4. Закључак (3 стране)
5. Препоруке (6 страна)
6. Литература (2 стране)
7. Прилози (5 страна)

Увод укратко описује позицију ауторке мастер рада. Она је један од главних актера процеса инклузије ученика В.Р. и уједно је ауторка мастер рада у чијем је фокусу студија случаја укључивања овог дечака у редовну основну школу. У уводу се наглашава и двојна професионална позиција кандидаткиње: она је дефектолог-олигофренолог, а ангажована је као педагошка асистенткиња у једној сеоској основној школи. У овој школи пружа подршку у учењу и социјалној партиципацији ученику В.Р, дечаку ромске националности који има интелектуалне сметње и живи у хранитељској породици.

Теоријски приступ предмету истраживања садржи два подпоглавља: инклузивно образовање и образовање ромске деце у Србији. Део о инклузивном образовању садржи широка одређења инклузивног образовања, као и одреднице Закона о основама система образовања и васпитања (2009), које налажу да се у први разред редовне основне школе

уписује свако дете, укључујући и децу са сметњама у развоју и са инвалидитетом, као и децу из маргинализованих и осетљивих друштвених група. Кандидаткиња наводи да инклузивно образовање треба свим ученицима да омогући одговарајуће образовне програме, адаптиране према индивидуалним потребама деце, са нагласком да подршка ученицима није потребна само за учење и савладавање школског градива, већ и приликом успостављања добрих односа са вршњацима и наставницима. Наглашава се да је обезбеђивање додатне подршке кључно да би се остварило инклузивно образовање. У сегменту који се тиче образовања ромске деце у Србији, кандидаткиња наводи главне препреке образовању ове мањинске групе, као и разлоге раног напуштања школовања ромске деце.

У централном делу рада под називом *Истраживање укључивања ученика В.Р. у редовну школу*, кандидаткиња најпре описује основне методолошке карактеристике свог истраживања. Оно је квалитативно, а основна истраживачка метода је *студија случаја*. Ауторка истиче да се студија случаја спроводи када је циљ да се стекне дубље разумевање одређеног појединца, групе или ситуације. Суштина овог типа истраживања јесте у проучавању једног или врло малог броја случајева, али интензивно, продубљено и у реалном контексту. Студија случаја описује појединце у одређеним ситуацијама и њихове интерактивне односе са другима. Такође, у фокусу описивања су и животна искуства, мисли и осећања појединача. Подаци добијени спроведеном студијом случаја, могу се користити као повратна информација различитим образовним институцијама (што би могао бити и случај са овим радом, уколико би постојало такво интересовање).

Предмет истраживања је процес укључивања једног ученика коме је потребна додатна подршка за учење и социјалну партиципацију у редовну основну школу, односно његово инклузивно образовање. *Циљеви истраживања* су да се: 1) анализира процес инклузивног образовања ученика В.Р., односно да се анализирају препреке и подршке учењу и социјалној партиципацији овог ученика у редовном систему образовања; и 2) предложе мере које би могле допринети превазилажењу препрека за учење и социјалну партиципацију овог ученика на нивоу школе и одељења. *Задаци истраживања* јесу да се процес инклузије ученика В.Р. опише и анализира кроз четири кључне области за развој и напредовање у школи: социјалне вештине и односи са вршњацима; учење и однос

према школи; комуникацијске вештине и самосталност и брига о себи. Анализа развоја дечака у овим областима осветлиће препреке на које он наилази током свог школовања, као и основне подршке које му пружа образовни систем.

У даљем тексту овог поглавља, кандидаткиња описује развој и напредовање ученика В.Р. почев од првог и закључно са петим разредом, у којима је наставу пратио по ИОПу2. Напредовање ученика В.Р. у области *социјалне вештине и однос са вршњацима* огледа се у његовом мењању од иницијално уплашеног дечака који физички није могао да се одвоји од педагошке асистенткиње током првог разреда, до ученика петог разреда који је кроз односе са вршњацима успео да научи правила понашања у учионици и ван ње, да се укључује (у извесној мери) у игру са вршњацима и да постане отворенији за нове контакте са непознатим људима. Област *учење и однос према школи* описује бројне начине и покушаје педагошке асистенткиње да ученику В.Р. прилагоди школско градиво (на пример кроз подстицајна наставна средства), као и да му помогне у усвајању свакодневних рутина битних за његово функционисање током наставе (на пример паковање књига, спремање ранца, правилно седење у клупи). У овом делу кандидаткиња критички описује однос учитељице према дечаку, као и понашање предметних наставника према ученику В.Р. у петом разреду. У наредном сегменту овог поглавља под називом *Комуникацијске вештине*, кандидаткиња анализира начин на који В.Р. успоставља комуникацију у школи: углавном невербалним путем, и то за изражавање захтева или приликом обраћања другима. Наглашава се дечаков напредак у вербалној комуникацији кроз учење и свакодневно усвајање нових речи понављањем, као и значај вршњачке средине која је била подстицај и подршка ученику В.Р. за напредовање у овој области. Сегмент *Самосталност и брига о себи* описује промену ученика В.Р од несамосталног детета који у првом разреду без помоћи није био у стању да обавља свакодневне обавезе и рутине, нити да борави у школи без присуства своје педагошке асистенткиње, до ученика петог разреда који је способан да самостално опере руке, да се умије, да ужина, да сам спрема и пакује свој прибор. Кандидаткиња истиче да је ученик В.Р. такође научио да самостално дође до своје учионице и да одлази у тоалет, те да школске одморе проводи у дворишту са вршњацима.

У *Закључаку* кандидаткиња истиче основне препреке и ослонце за инклузивно образовање ученика В.Р. Као кључне препреке, наводи наставни кадар и управу школе,

односно немотивисаност и недовољну стручност за образовање ученика коме је потребна додатна подршка. Са друге стране, као главне ослонце за образовање ученика В.Р., кандидаткиња наводи подршку вршњака и педагошке асистенткиње. Она истиче значај високих очекивања, односно веру у дечакове потенцијале и могућности напредовања, као и кључну улогу вршњака у социјализацији детета са сметњама у развоју.

У последњем поглављу под називом *Препоруке* кандидаткиња упућује низ сугестија за рад учитељици која је радила са учеником В.Р. до четвртог разреда, предметним наставницима, директору школе и старатељици дечака. Смисао ових препорука је у унапређивању инклузивног образовања у школи генерално, а специфично у унапређивању даљег образовања ученика В.Р. у вишим разредима. *Препоруке за учитељицу* упућују на значај самопоуздања и вере у сопствене способности, значај стрпљења у раду са ученицима којима је потребна додатна подршка, значај доброг познавања детета коме је потребна додатна подршка, професионалног усавршавања кроз читање психолошке литературе, као и упућивања предметних наставника у специфичности развоја ученика В.Р. У *Препорукама за наставнике* кандидаткиња истиче важност позитивног става наставника према инклузивном образовању, као и укључивања родитеља у образовање деце којима је потребна додатна подршка. Такође, кандидаткиња у овом делу наводи значај препознавања области у којој је дете успешно, као и да педагошки асистенти не смеју бити замена за наставнике у настави. *Препоруке за директора* наглашавају значај позитивног односа свих актера према инклузивном образовању, учешће директора и стручних сарадника при анализи дететовог функционисања, односно приликом израде индивидуалног образовног плана, те обавезу директора да обезбеди стручно усавршавање запослених у овој области. Кандидаткиња у овом делу истиче да је важно промовисање програма инклузивног образовања у школи, у циљу информисања типичне деце и њихових родитеља. *Препоруке за старатељицу* дечака В.Р. упућују на важност истрајности у раду са децом којој је потреба додата подршка као и упорности, односно свакодневног постепеног вежбања док дете не усвоји рутине. Такође, наглашава се значај развијања пријатељских односа са родитељима типичне деце, као и информисање о правима на образовање које дечак В.Р. има у својој школи.

Мастер рад садржи *литературу* од 14 референци релевантних за обраду теме. *Прилози* садрже пет заједничких цртежа ученика В.Р. и педагошке асистенткиње који илуструју део њиховог заједничког рада током пет година школовања.

Закључак и предлог

Имајући у виду да је инклузивно образовање у Србији законска обавеза свих образовних институција и свих запослених у њима, од великог је значаја разумевање унутрашњих, често скривених процеса који ометају или у потпуности онемогућавају право сваког детета на квалитетно образовање у својој локалној редовној школи. Студија случаја ученика В.Р. која прати пет година његовог школовања, управо указује на ове процесе и кроз минуциозну анализу осветљава негативне појаве у нашем образовном систему: недостатак подршке наставног кадра и директора локалне школе за учење и социјалну партиципацију једног ученика са сметњама у развоју. Са друге стране, иако ентузијазам и огромни напори ауторке рада/педагошке асистенткиње дају резултате, алармира налаз да се напредовање и успех дечака В.Р. може приписати искључиво њеном посвећеном ангажовању и вршњачкој подршци. У том смислу, рад скреће пажњу на нужност стручног усавршавања наставног кадра за рад са децом којој је потребна додатна подршка у редовној школи, са посебним нагласком на развијање позитивних ставова наставника према инклузији и повећање њихове мотивисаности за рад са овом децом. Због свега наведеног, овај рад представља значајан допринос упознавању и разумевању процеса инклузивног образовања, односно ометајућих и помажућих фактора који су кључни за прихватање и ангажовање учитеља у раду са свим ученицима. Рад одликује заснованост на релевантној литератури, методолошка структурисаност, извори података који у потпуности одговарају циљу и задацима истраживања, као и систематично изложени и аргументовано дискутовани закључци и препоруке. Анализа мастер рада у целини потврђује његов квалитет, као и квалитет кандидаткиње.

Комисија, у складу са наведеним, предлаже Наставно-научном већу Факултета педагошких наука да усвоји поднети извештај и одобри јавну одбрану завршног мастер рада, кандидаткињи **Биљани Милићевић**.

К о м и с и ј а:

др Јелена Старчевић, доцент Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу,
Јагодина, ужа научна област *Специјално педагошке и психолошке науке (интерполарни
ниво)*, председник

Ј. Старчевић

др Весна Петровић, доцент Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу,
Јагодина, ужа научна област *Психологија*, члан

В. Петровић

др Предраг Живковић, доцент Факултета педагошких наука Универзитета у
Крагујевцу, Јагодина, ужа научна област *Педагогија*, члан

П. Живковић

др Сунчица Маџура, редовни професор Факултета педагошких наука Универзитета у
Крагујевцу, Јагодина, ужа научна област *Специјално педагошке и психолошке науке
(интерполарни ниво)*, ментор

С. Маџура